

20 Kultura

DAN MUZEJEV

Potencial za spremembe

Mednarodni muzejski dan kot vsako leto tudi danes vabi na brezplačne ogledne razstave in opozarja na pomembnost večje prepoznavnosti muzejev v družbi.

Praznovanje mednarodnega muzejskega dne, ki ga je Mednarodni muzejski svet ICOM razglasil že leta 1977, poteka letos pod krovnim sloganom *Muzeji in enakost: raznolikost in inkluzivnost*. Kot so zapisali pri ICOM Slovenija, želijo namreč v muzejih »obeležiti raznolikost perspektiv, ki sestavljajo skupnosti in osebe muzejev, in hkrati osvojiti orodja za prepoznavanje ter premagovanje pristranskosti v tem, kar muzeji prikazujejo, in v zgodbah, ki jih pripovedujejo«. Prepričani so, da imajo tudi muzeji v vlogi agentov sprememb prav v sedanjem času nalogo pokazati svojo pomembnost s konstruktivnim vključevanjem v politične, družbene in kulturne resničnosti sodobne družbe.

Z maskami in razkužili

Kot leta poprej bodo tako praznik danes obeležili tudi v slovenskih muzejih in galerijah. Ponekod zgolj virtualno, marsikje pa tudi z dnevom odprtih vrat (ob upoštevanju protivirusnega bontona). Brezplačen je tako vstop na ljubljanska razstavišča v *Moderni galeriji* in *Muzeju sodobne umetnosti Metelkova*, *Narodni galeriji*, *Mestnem muzeju in galerijah in Slovenskem etnografskem muzeju*, tudi v *Muzeju za arhitekturo in oblikovanje* in *Muzeju novejšje zgodovine*. Na poti na Štajersko vas lahko zanese v *Muzej novejšje zgodovine Celje*, *Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož* in v *Galerijo-Muzej Lendava*. *Pokrajinski muzej Kočevje* in *Belokranjski muzej* prav tako pričakuje goste, praznovanje načrtujejo tudi v *Gorenjskem muzeju* in še kje.

Koronakriza je pokazala tako šibke kot močne plati v delovanju muzejev, je ob tej priložnosti povedala predsednica ICOM Kaja Širok. »Vidimo, da je pomembno, da ne digitaliziramo in dajemo na splet vsega in da ne pišemo člankov, ki so zanimivi le za ožje skupine. Pripravljati smo začeli gradivo za širšo skupino uporabnikov, v prvi fazi za šolske skupine, saj so se na nas obrnile šole s prošnjo za pomoč, da bi skupaj pripravljali gradivo,« je dodala v upanju, bodo muzejske razstave čim prej lahko ponovno zaživele v obliki, kot smo jih bili vajeni pred pandemijo. Večutna vodstva, ki so jih razvijali v zadnjih letih, so za zdaj še na strani, klasične panojske postavitev pa pritegnje nekoliko manj ljudi, zlasti manj otrok, je zaskrbljeno dodala.

Kaj pa ranljive skupine?

Danes ob 11. uri bodo pri ICOM organizirali tudi brezplačen spletni seminar, ki se mu je mogoče priključiti s prijavo na naslov icom.slovenija@muzej-nz.si. Z gosti, kot so etnologinja Tina Palaić (SEM), kustos Uroš Dokl (MNOM) in Failla Pašič iz dobrodelnega društva UP Jelenice, se bodo pogovarjali o družbeni vlogi muzejev in njihovem sodelovanju z lokalnimi, nacionalnimi in mednarodnimi organizacijami, ki promovirajo dostopnost ranljivih skupin v muzejih. »Zanima nas, kako se muzeji odzivajo na spremembe in s kakšnimi težavami se soočajo pri realizaciji sprememb v svojem delu,« se dodajajo. x **šum**

INTERVJU / Brane Senegačnik, pesnik, nominiranec za Cankarjevo nagrado

Brez polemične komunikacije ni kisika

Maja Šučur

Brane Senegačnik je pesnik in esejist pa tudi predavatelj na oddelku za klasično filologijo, ki se intenzivno posveča raziskovanju grške tragedije, recepciji antične poezije in ontologiji poezije. V esejih sega vse od duhovnih dilem sodobne slovenske kulture do poetoloških vprašanj, v svoji poeziji pa z njimi vzpostavlja »praktični« dialog. Po šestih zbirkah pesmi, kot sta bili *Arie antiche* in *Tišine*, mu je sedma *Pogovori z nikomer* prinesla nominacijo za Cankarjevo nagrado.

V središču vaše poezije je tišina, molk ob začetkih in koncih vsega. Zakaj vas tako nagovarja?

To ni načrt ali program. Čutim in mislim pač, da je tam bistvo. V tišini. Ker ne gre le za fizično tišino. V njej se oglašajo, če tako rečem, nekaj – kdo ve kaj –, kar je nedotakljivo in neobvladljivo, kar je zmeraj tu, če hočemo ali ne. Zgodba, ki se nikoli ne izteče in ne razreši. Brez tega, brez te »zgodbe tišine« so vse druge zgodbe samo napol resnične. Ali pa še to ne. Ta zgodba pa je najbolj moja in obenem najbolj od vseh.

Zdi se mi, da je nekako samoumevno, da človeka zanima, kaj zares je. On sam, svet, življenje. In če to jemlješ čisto zares, prej ali slej prispeš do tišine. Ta vznemirja ali vzbuja tesnobo ali strah ... ali osrečuje, osmišlja. Ali pa vse to obenem. Čutim, da je brez tega družbenja s tišino življenje nekako pomankljivo, deformirano, zapravljeno. In to se seveda pozna tudi v kulturi. Vsakomur pa je prepuščeno na izbiro, ali to tišino poslušati, kar se mi zdi zanimiv paradoks človeškega življenja.

A hkrati je resnično v vaši poeziji višje od zgolj zgodovinske ali družbene stvarnosti, v vaši poeziji skratka gotovo ne bomo brali o epidemiji ali protiviladnih protestih. Zakaj ne?

Pišem precej raznoliko poezijo, ampak politične ali aktivistične pa res ne, ker me ne zanima. Bolj ko takšna poezija uspe, manj je poezija, prej je del projektov, ki nimajo s

»Jaz pišem precej raznoliko poezijo, ampak politične ali aktivistične pa res ne, ker me ne zanima. Bolj ko takšna poezija uspe, manj je poezija, prej je del projektov, ki nimajo s poezijo nič opraviti,« poudarja Brane Senegačnik. **Matjaž Ruš**

poezijo nič opraviti ... Sicer pa sam mislim, da je moja poezija kar precej »čutna« – v njej so realne, otipljive stvari, le da imajo tudi svojo hrbtno stran, tisto plat, ki je pogreznjena v tišino. Noben jezik ne seže tako daleč tja kot poezija. In v stiku s tišino se najbolj razkriva neizgibljem pretrani abstrakciji, enostavnemu modernističnemu prijemu, ki me je v mladosti precej navdihoval. Resničnost poezije skratka ni »višek od družbenega življenja, ampak je predvsem več od tega.

Poezija uporablja cel jezik, ne le pomene, ampak tudi zvoke in ritem, pesem deluje z vsem tem. Tudi v nemem branju nekako čutimo

Interpretacija lahko pojasnjuje, vodi, usmerja, a to pri poeziji ni dovolj. Bralec se mora sam srečati z njo, mora se odpraviti v njen svet, se poskusiti živeti vanjo, kar pa pomeni tudi, da se mora na nov način srečati s samim sabo, tega mu ne more dati nobena teorija ali kritika. Po mojem je to pri branju poezije najtežje od vsega.

neposreden stik z resničnostjo. Če hoče zgraditi most, moraš poznati obe obali. Taki mostovi pa so pontonski, ker jih mora tudi bralec sam postavljati vedno znova.

Hočem reči – interpretacija lahko pojasnjuje, vodi, usmerja, a to pri poeziji ni dovolj. Bralec se mora sam srečati z njo, mora se odpraviti v njen svet, se poskusiti živeti vanjo, kar pa pomeni tudi, da se mora na nov način srečati s samim sabo, tega mu ne more dati nobena teorija ali kritika. Po mojem je to pri branju poezije najtežje od vsega.

Zakaj ste v nekaterih svojih esejih kritični do delovanja današnje literarne kritike in podeljevanja nagrad? Kaj vam pomeni potemtakem pomeni nominacija za Cankarjevo nagrado?

O tem težko govorim na kratko. Predvsem hudo pogrešam globlji premislek, zlasti pa samopremislek. Kritika je sicer stvar okusa, a tudi misli. Če tega ni, se začnejo stvari jemati samoumevno – se pravi brez argumentov, brez diskusije. Potem postanejo odločilne za javno življenje poezije stvari, ki nimajo kaj dosti opraviti z njo. Normalno je, da v literaturi obstajajo različni pogledi, usmeritve, skupine, a je to mogoče le, če je prostor odprt in je mogoča lahko tudi polemična komunikacija. Brez tega pa začne po malem zmanjkovati kisika v kulturi. A prava poezija vsekar preživi, četudi morda ne v etalbiranem prostoru.

In ja, seveda, nominacija! No, zame pomeni presenečenje, seveda. In to, da je za mojo knjigo zvedelo nekaj več ljudi – na primer tudi nekaj prijazen sosed, ki se mi sicer ne pa lepo bralec poezije ... To je za mene x

Novembrske besede

Karkoli bereš, je zadnje poglavje.

Med črkami ni vonjev, ne razpok.

Zmeraj je nekdo, ki sam ostal je.

Zmeraj je neviden zadnji krog.

Mokro drevice, obraščeno s tišino.

Pogovori z nikomer v novembrski megli.

Besede so resnične, ko se razgubijo.

Kjer ni odgovorov, si končno ti.

Sva

Zamrznjen veter, slike iz besed,

odreveneli prsti v belem zraku;

in daleč znotraj nedosežen svet,

na lačni koži sneg se usipa v mraku.

Sva nova, davna zgodba o življenju,

sva vrata pesni, sva robova rane,

sva svet, ki raste v smrtne poželenju,

sva nič in sva edino, kar ostane.

Brane Senegačnik: *Pogovori z nikomer* (Slovenska matica, 2019)

Ali velja enako za najboljšje ustvarjalce s področja vizualne umetnosti in glasbe? Z nekaterimi avtorji, kot sta Botičelli in Vivaldi, ste v svojih pesmih eksplicitno v dialogu ...

Da, gre za dialog tišin ... Nekatere umetnine se me še posebej dotikajo, na široko odpirajo vrata tišine, kjer se človek posebno intenzivno srečuje s svetom in sabo na nepričakovane načine. Kot ste najbrž videli, to ni omejeno ne s časovnim obdobjem, ne s slogom, ne z medijem ... Saj kje drugje v moji poeziji so tudi kipi, stavbe, celo romantični »selfiji«. Nekatere starejše slike pa so tu tudi kot upodobitve antičnih mitov, s katerimi se pesniško ukvarjam.

Vaša poezija je bila tudi večkrat uglasbena. Zaradi tokratne ponovne odločitve za stroga metrična pravila, klasične pesniške oblike in rimo se zdi, da se posebno radi vračate k oralni pesniški tradiciji. Je glasno branje pesmi vendarle še pomembno?

Da, absolutno! To velja tudi za prosti verz, v katerem največ pišem, velja tudi za pesmi v prozi.

to delovanje, vsaj jaz ga, in mislim, da je tako branje pravilno. Če poezijo reduciramo na pomen, je to, kot bi raziskovali barvno lestvico po črno-beli fotografiji – saj so odtenki, ampak ...

Dobro, lahko tudi rečemo, da je od zdaj poezija čisto semantična, miselna zadeva, a potem to poimenovanje zdaj pomeni nekaj drugega kot praktično v vsej zgodovini doslej. Sam se lahko občinstvu najbolj približam na recitalih, to so mi posebno dragi dogodki, majhni prazniki.

Izdali ste tudi že vrsto zbirk esejev, v katerih se med drugim ukvarjate s poetološkimi vprašanji, pravkar je izšla *Dežela, ki je ni na zemljevidu*. V njih pristopate deloma znanstveno, deloma zelo osebno. Kaj vas – ob pisanju poezije – motivira za pisanje o poeziji?

Pisanje o poeziji je kot postavljanje pontonskih mostov med pesmijo in bralcem, bralcu naj bi omogočilo prehod »tja čez«, iz sveta diskurza na obalo intuicije, od distanciranega, razčlenjujočega mišljenja v bolj